

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

47. Excitatus ab Xauerio mortuus in Vaccarum Insula.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

onerasset ; præ cunctis verò adamantem iactabat , quo nullus esset in India thesaurus rarior. Decem mille ducatis Goæ ab se emptum ; triplo ferè in Lusitania emptum iri ; eò se illum ad regem mittere : auditâ Xaverius tanti pretij gemmâ interrogat , cui de septem, naui eam commisisset : respondet Annesius Atoghia , cuius Præfecto Ioanni Noronia eam credidisset. Hic se vir Dei paulisper colligens ; mox , vellem , ait , rem tanti , cuiuspiam alteri imposuisses naui ; ubiuis foret quàm in ea naui securior , quod eo vultu is protulit , vt conturbaretur Annesius non mediocriter : attamen , ecquid Pater : fortè , inquit huic times , quòd aquam laxatâ olim acceperit ? sed est postea egregie refecta , vt nullis sit novis validisque deterior , haudquaquam eâ causâ id dico , infert Xaverius , nec plura effatus conticuit. Ex quo carè amicus coniecit , præcepisse illum animo quàm verbis grauiora ; à quibus sibi vehementer timens , rogavit per eam quâ res amicissimo sibi & addictissimo semper faustas optarat sollicitudinem , naui eius cursum Deo enixè commendaret : eius exitum postremæ sibi egestati fore : putasse quidem se adamantem , venturum Regi longè gratissimum , sed diuinando potiùs quàm sciendo ; nam nec eo iubente , sed neque conscio ab se emptum ; proin eius si periret iacturam imputatum iri omnino suis damnis. Verum enim verò periclitaturam nauem illam , haud ideo tantùm seruo suo manifestat Deus , vt futuræ cladis inditio , ipsius amicum præmaturus dolor affligeret , sed eam voluit Apostoli sui precibus donare , quæ alioqui fuerat peritura : igitur aliàs , cum vnâ accumberent , & de adamante suspensum Annesium pungeret anceps cura , non ferens sanctus tam diuturna sibi tantoperè amicum tristitiâ languere , Gratias , ait , Deo age , nam in manus Reginæ , tuus iam adamas peruenit. Reuersis postmodùm in Indiam nauibus , ex Noronia literis Annesius didicit , cur tantò antè sanctus timuisset , nauim scilicèt ventis actam secundis , sub carchesio decumani mali derepentè hiasse , & exclusâ omninò stipatoris manu , tantùm maris hausisse , vt hydraulam vincente aquarum copiâ , sæpiùs agerent , de nauis , priùs quàm deprimeretur eiicienda in vadofum littus , vt illius iacturâ vectores seruarentur. Salubriori tamen consilio , succiso malo , quâ manu ignotum , hiatus coaluit , nauisque antennis duabus velificans , subsecuta est socias , & portum cum iis Vlyssipone incolumis tenuit.

47
Excitatus
ab Xaverio
mortuus in
Vaccarum
Insula.

47. Cocini Xaverius cum fermè ad majum exeuntem egisset , Mansilla socio Zeilanum nauigauit , Nagapatanum indè transmisorus , vbi accitatus Lusitanorum exercitus ventorum expectabat fauorem , cuius itineris , & eorum quæ in eo illi acciderunt , mentionem non produnt tabulæ publicæ , nisi perobscuram , sed quæ sit magnorum non obscura index , & iure aduertunt Ro. rotæ cognitores , quæ ad nos de illo peruenerunt , particulas esse , ac velut analeccta , historiæ veteris locorum insignium , in quibus versatus est. Ac reponat æternùm Deus magnæ Ioannis Tertij animæ , quod anno 1556. Franciscum Barretum , suum in Indiis Proregem curare iussit cognitionem diligentem Apostolici laboris , & miraculorum

colorum Xauerij ante quadriennium defuncti, eamque ab testibus oculatis desumptam, chirographis publicis muniti, ne sempiternis digna monumentis, interciderent penitus annorum lapsu & aui neglectu. Verum sancto, & solo; & extra Lusitanorum fines progressu longius; in regna ferè, locaque ignota & barbara; hinc illa propemodum sola quæ Goæ, Cocini, Bazaini, Malacæ, (vbi confectæ quas innui tabulæ) gesta sunt, colligi potuerunt, reliqua indicari magis obiter quàm exponi. Eiusmodi sunt quæ in hoc fortassis itinere illi contigerint, certò quidem sed nudè tradita absque vllis adiunctis, ex quibus confici valeat, aliò quolibet quàm ad hoc tempus pertinere. In iis primùm est puer filius Saraceni ab Xauerio in vitam reuocatus haud procul à vadis in insulâ Vaccarum, Septentrioni opposita, neque id enucleatius narratur.

48. Sed illud fusiùs, & explicatius quod in Manarâ insulâ ab eo gestum, in quâ sexcentos Christianos à tyranno cæsos, non pridem memini. Spectatorem res, testem & narratorem habet Ioannem Melum Sampaium, arcis ea in Insula, & regno Candia præfectum. Incessit Christi Apostolum pius ardor beatam humum salutandi, maximè verò pagum Pasim, ex quo cælum adeptæ tot fortes animæ, loco nomen mutarant, & terram martyrum fecerant. At ecce illi huius in aditu ampla seges, vt cæsis gaudendi suam fortem, sic condolendi superstitibus cladem suam. Depopulabatur insulam lues sæua, & centena quotidie metebat capita. Magni Patris aduentu, cuius erat nomen, & prodigiorum fama celebratissima, concurrunt populus ad tria millia, magnam partem idolis addicti: rogant, & supplicant iis precibus & lamentis, quæ in promptu habet supremum periculum, ne se peste absumi patiatur, nec suis insulam habitatoribus orbari, quam sexcentorum non pridem cædes, iniqua, & impia, dignam fecerat miseratione; mollita lachrymis, & strage miserorum, Xauerij charitas, triduum petiit, quo preces ad Deum pro illis tam potentes fudit, vt lue illicò extinctâ, omnes eâ icti valuerint, nemo exinde afflatus sit; quòdque longè præstat saluti corporum, omnes animi vitam adepti sunt, & tanti prodigij mirabilitate domiti expiatique Xauerij manu, nonam sacro ex fonte vitam, & animam hauserunt: iis verò (vt illi mos erat) ampliùs docendis & stabiliendis in suscepti boni proposito subsistere diutiùs exercitus vetuit, cui iam iam aduersus tyrannum, Christi hostem ituro, sanctum subdi calorem oportebat; verum vbi ad hoc traiecit Nagapatanum sanctus, multum alia rerum occurrit facies, ab ea quàm mente præceperat. Inopinatus casus fuscèque omnia euertit, spèscque omnes tanti apparatus, & consiliorum difflauit. Navis Lusitana opulenti ex Pegu mercibus onusta ad Zeilam confracta, vectorem, & merces destituerat in vado; in has prædo rex Iafanapatæ inuolat, & (qui barbaris vsus est,) sibi eas rapit; quorum plurimum intererat complures, minimè dubij, si belli semel initium fieret, nè terantium quidem ex iis recepturos, duces auertunt ab deliberatâ armorum sententiâ; ita barbarus & viuit, & triumphat, & suis rebus, iure omni priuandus,

48
Lues pestilens ab Xauerio extincta.